A propòsit dels antropònims «Salom» i «Molas»

Andreu Salom i Mir

En una ocasió algú em va fer veure la coincidència gràfica, en un ordre invertit, dels cognoms Salom i Molas. Ell pensava, també, que els portadors del llinatge Molas havien estat, en altre temps, de nom Salom, i que en un moment determinat, com a conseqüència de les persecucions contra els jueus (val a dir que donava com a segur que els Salom són d'origen semita), a la Baixa Edat Mitjana, invertiren la disposició de la grafia de l'antropònim esmentat i esdevingueren Molas. Li vaig adreçar, per escrit, la meva opinió i vaig intentar fer-li veure que era molt improbable que els portadors dels dos cognoms fossin d'origen jueu, especialment en el cas dels Molas, i que els dos noms de família no tenien cap tipus de relació de caire onomàstic. L'explicació que li vaig oferir fou la que segueix.

Per bé que *Salom*, etimològicament, prové del mot hebreu *salom* o *shalom*, que significa 'pau', aquest té una relació evident amb *Salomó*, que vol dir 'pacífic', el qual no és únicament el nom d'un rei jueu, sinó també el de diversos sants cristians, cosa que considero molt significativa. El fet revelador és que, a Mallorca, on l'element identitari d'origen hebreu és encara present, no disposem de cap dada que ens indiqui que el cognom Salom estigui relacionat amb jueus conversos, ni molt menys, encara, que tingui cap relació amb els «xuetes», és a dir, amb els descendents de jueus practicants, per bé que parcialment, de la seva fe. Els portadors dels llinatges xuetes han estat estigmatitzats a la nostra illa, almenys des de finals del segle XVII, amb els darrers *autos de fe* esdevinguts a Ciutat, i la publicació de *La fe triunfante*, de Francesc Garau, jesuïta i qualificador del Sant Ofici (molt abans d'això, l'assalt al call de la Ciutat de Mallorca, de 1391, havia provocat una conversió en massa dels jueus de l'època). Tothom sap, a Mallorca, quins són la majoria d'aquells llinatges (cal notar, malgrat tot, el fet significatiu que no hi són tots els que ho són). Si no m'erro, els senyalats per pràctiques judaïtzants són els següents: Aguiló, Miró, Picó, Bonnín, Valls, Tarongí, Fortesa, Fuster, Cortès, Pinya, Segura, Martí, Valentí, Pomar i Valleriola, que foren els noms de família més comunament adoptats per aquesta minoria a l'illa balear (lògicament, això no vol dir, tanmateix, que absolutament tots els qui porten aquests llinatges siguin d'origen xueta). Breument: o bé els primers portadors del cognom Salom, a les terres continentals catalanes, renunciaren ben aviat als seus possibles orígens jueus i es feren conversos, o bé ja eren cristians vells sense cap ancestre familiar semita, i que la necessitat de portar un sobrenom que els designés, en un temps força reculat en la nostra història (ja està documentat en el segle XI), els féu adoptar com a tal un nom de prestigi (present en l'Antic Testament) que no tenia cap connotació identitària de caire pejoratiu o de menyscapte (la intolerància i el racisme més abjecte no hi feren acte de presència fins a la Baixa Edat Mitjana, i molt especialment arran de la implantació, al nostre país, de la sinistra Santa Inquisició).

És de raó considerar, per tant, que la possibilitat que algun portador del cognom Molas, o Moles, sigui d'origen jueu, són molt escasses, per no dir nul·les, tant més com que és verament molt improbable, i gosaria dir que inversemblant, que algú que es digués Salom tingués la necessitat, o simplement la idea, d'invertir la grafia del seu llinatge per transformar-lo en Molas. Altrament, com bé assenyala Francesc de B. Moll en el seu treball *Els llinatges catalans*, i encara en el *Diccionari català-valencià-balear*, la grafia correcta del cognom és *Mola*, o bé *Moles*, que deriva del substantiu *mola*, que vol dir 'roda de molí'. Així, doncs, ambdós noms de família, Salom i Molas, o Moles, a part que no tenen, etimològicament, res a veure, no han servat mai, pel que sabem, una relació onomàstica de cap mena. ◆

DADES PERSONALS:

Nom Cognoms

Adreça

Codi postal Població Comarca

Telèfon Adreça electrònica

Se subscriu a la revista trimestral LLENGUA NACIONAL pel període d'un any, prorrogable, si no hi ha ordre en contra, amb un import de:

❑ 50 € = soci protector ❑ 35 € = soci numerari ❑ 25 € = subscriptor regular

FORMES DE PAGAMENT:

❑ ingrés directe (preferent): 2013 0088 69 0200522492 (Caixa de Catalunya)

❑ banc: Entitat |__|__|__|__| Oficina |__|__|__|__| Control |__|__| Núm. compte |__|__|__|__|__|__|__|__|__|__|

Adreceu aquesta butlleta a:

Associació Llengua Nacional / Bústia postal 24057 / 08080 Barcelona

Telèfon: 93 456 88 79 — a/e: llengua@llenguanacional.cat / www.llenguanacional.cat